

20. Leaning M. Blogs as a Challenge to Traditional Media? Arguments for and against [Online] / Marcus Leaning. – Available from: <https://www.google.com.ua/url?sa>
21. Online Etymology Dictionary [Online]. – Available from: <http://www.etymonline.com/index.php?term=blog>.
22. Origin of blog [Online] // Riginopedia. – Available from: <http://www.originopedia.com/origin-of-blog-2/>
23. Quick W. Daily Pundit [Online]: 12.30.2001 / William Quick // Internet Archive WAYBACKMACHINE. – Available at: http://www.iw3p.com/DailyPundit/2001_12_30_dailypundit_archive.html
24. Sun Y. C. Examining the effectiveness of extensive speaking practice via voice blogs in a foreign language learning context / Y.C. Sun // CALICO Journal, 2012. - 29(3). – P. 494-506.
25. The American Heritage Dictionary of the English Language [Online]. - Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, 2015. – Available from: <https://ahdictionary.com/word/search.html?q=blogosphere&submit.x=0&submit.y=0>
26. Thurlow C. The Internet and Language / C. Thurlow // Concise Encyclopedia of Sociolinguistics / [Mesthrie R., Asher R.]. – London: Pergamon. – P. 287–289.
27. Wang S. Web 2.0 and second language learning: What does the research tell us? / S. Wang, C. Vazquez // CALICO Journal. – 2012. - No 29(3). – P. 412-430.

Summary

The article focuses on one of the fragments of English blogosphere which is linguistically represented by blog-terms. The research findings suggest that blogging has already developed its own vocabulary. The blog-terms under analysis represent different aspects of a new Internet community. Most terms are names of different types of blogs and bloggers.

УДК 811.124'342

ФОНЕМАТИЧНІ ОПОЗИЦІЇ НОВОЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПРАЦЯХ М.ЛУЧКАЯ

Барбіл О.В., Шепя Н.С.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Постановка проблеми та її визначення. Відомо, що у XVIII – XIXст. під впливом європейських традицій та в силу різних історичних обставин в Україні, зокрема в Закарпатті, писалися латинською мовою офіційні документи, історичні твори, літературні праці та ін. Ці документи становлять велику цінність для вивчення історії і культури краю.

Актуальність статті зумовлена недостатнім вивченням новолатинської мови, яка значно відрізняється від класичної латини на усіх рівнях, в тому числі й на фонетичному чи фонематичному.

Мета цієї статті – дослідити диференційні ознаки голосних новолатинської мови.

Завдання дослідження – виявити головні опозиції вокалізму ново латинської мови, завдяки яким одна голосна фонема могла протиставлятися решті голосних.

Матеріалом дослідження є шеститомна латиномовна праця закарпатського культурного діяча, історика, мовознавця і священника Михайла Лучкая «Historia Carpatho-Ruthenorum», написана у 1843 році.

З точністю описати всю фонематичну систему новолатинської мови закарпатських авторів XVIII-XIX століть не дозволяє кілька факторів. По – перше, нинішній дослідник цієї мови має справу лише з писаними текстами, словоформи яких зафіксовано не за суворими правилами правопису, побудованому на якомусь одному принципі (скажімо, фонетичному чи фонематичному). Їх написання здебільшого трималося на хистких традиціях, які різні писарі нерідко порушували. По-друге, деякі графеми та графемосполуки в новолатинських текстах були багатозначними: навіть у одній і тій же позиції їх (наприклад ae, l, c, cz, ch) різні особи читали неоднаково. Та чи не найбільшу перешкоду на шляху до точного відтворення фонем новолатинської мови XVIII-XIX століть становить тогочасне написання власних назв іншомовного походження. А їх у ново латинських текстах тої пори дуже багато. Справа в тому, що географічні, особові та інші запозичені власні назви писарі XVIII-XIX століть не транскрибували, а транслітерували. Отже, їх звукове відтворення викликає різнобій ба навіть просто різночитання. У той же час живих носіїв описувана нами новолатинська мова нині вже майже не має, а отже, однозначно відрізнити суттєві (дистинктивні) відмінності фонем від несуттєвих у ряді випадків досить важко. Що ж до опису всіх позиційних та комбінаторних варіантів фонем новолатинської мови та альтернацій відповідних звуків, то ця мета майже недосяжна. Тому, облишаючи характеристику варіювання фонем новолатинської мови, тут зупиняємося тільки на їх диференційних ознаках.

Як і в середньовічній латині, для вокалізму новолатинської мови головними опозиціями, завдяки яким одна голосна фонема могла протиставлятися решті голосних, були рядність та піднесення, рідше – лабіальність та часокількість [5, с. 49-53]

Голосні переднього ряду в новолатинській мові представлені вокалами /e/ та /i/, голосні середнього ряду - вокалом /a/, а голосні заднього ряду – вокалами /o/ та /u/. Пор. brevis [2, с. 137], parochus [2, с. 727]. Специфічний звук нелатинського походження, який у власних назвах позначався то літерою e, то літерою i, не репрезентував окремої голосної фонемі переднього ряду в текстах XVIII-XIX століть. У нього не було жодної власне фонематичної ознаки, а частотність його вживання та намагання писарів позначити цей звук особливою літерою були мінімальними: нами засвідчено вживання графем ě та ĭ тільки у двох власних назвах

Michaël [4, с. 93] та Veliky [4, с. 201]. Отже, для новолатинської мови XVIII – XIX століть цей звук і відповідно графеми *ë* та *ï* треба кваліфікувати лише як варіант латинської фонемі /*e*/ або як варіант фонемі /*i*/.

Голосні заднього ряду /*o*/ та /*u*/ мали й ту особливість, що обидва вони, будучи вокалами губними, протиставлялися також голосним фонемам переднього ряду /*e*/ та /*i*/ як фонемам негубним. Лабіальність як фонематична ознака частково характеризувала й деякі голосні переднього ряду, зокрема вокали *ö* та *ü*. Правда, обидва вони вживалися тільки в запозичених власних назвах, передусім у топонімах та антропонімах угорського і німецького походження. Наприклад: Königszeg, Török, Füzér, Karmüller.

За ступенем піднесення язика вокали новолатинської мови становили три групи. З вокалів низького піднесення у неї був лише голосний /*a*/, з середнього піднесення – вокали /*e*/ та /*o*/, а з високого вокали /*i*/ та /*u*/, тобто ті самі голосні, що й у класичній латині. Пор. *pastor* [2, с. 730], *persona* [2, с. 756], *fidelis* [2, с. 425], *domus* [2, с. 347].

Що ж до голосних середнього піднесення *ö* та *ó*, а також голосних високого піднесення *ü* та *ű*, які представлені головним чином у недавніх запозиченнях із угорської, німецької, рідше з українських говорів Закарпаття (пор. записи *Ökörmező*, *Negetűs*, *Kükalo*) то можна стверджувати, що за ступенем піднесення язика їх природа фактично не відрізнялася від природи відповідних вокалів мови-джерела. Власне це були фонемі угорської, німецької та української мов, а в одвічно латинських словах ніколи не виступали. Винятком може бути хіба що давня фонема /*ö*/, яка в пам'ятках класичної латині позначається диграфом *oe* (пор. *coercero* [2, с. 199], *foedus* [2, с. 434]). Отже, ці фонемі не були органічною частиною фонематичної системи новолатинської мови.

Часокількість голосних у фонематичній системі новолатинської мови перестала бути диференційною ознакою для слів латинського походження [5, с. 101, 102]. Графічного відображення довгота голосних у пам'ятках XIX ст. вже не мала. Своєрідним залишком давньої квантитативної системи була хіба що фонема дифтонгічного походження /*e*/ у словах типу *saere*, яка в одвічно латинських словах позначалася традиційним диграфом *ae* або лігатурою *æe*, а в словах угорського походження – літерою *é*. Наприклад *Kertész*, *Székely*. До речі, звукове значення цієї латинської фонемі в устах учителів латинської мови на Закарпатті збігалось з угорським звуком, який, за правилами угорської графіки та орфографії, позначався як *é* (пор. лат. *aevum* [2, с. 45] «вік» та угор. *év* «рік» [6, с. 155]).

Загалом же протиставлення голосних за довготою/короткістю фактично зберігалось тільки в нових запозиченнях, та й то не зовсім послідовно. Бо довгі /*a*/, /*o*/, /*e*/ на письмі здебільшого позначалися, а довгі /*i*/ та /*u*/ не обов'язково. Тому можна казати, що у традиційних латинських і добре освоєних запозиченнях новолатинської мови фактично було п'ять голосних, а у новіших запозиченнях – щонайменше десять. Окрім генетично своїх, успадкованих із латинської мови попередніх періодів, у новолатинській мові XVIII – XIX століть функціонували й так звані чужі звуки, тобто «фонемі», запозичені з фонологічної системи інших

мов, які вживалися головним чином у запозичених словах, що особливо підкреслює іншомовний характер відповідного слова» [1, с. 66, 236].

Схематично систему головних фонем новолатинської мови, вживаної у працях М.Лучкая можна представити як триступеневу в такому вигляді:

(ü) (ǔ) (i)   (u)
(ö) (ǒ) (e:) (e)   (o)
(a)

Висновки. Виходячи з викладеного, можна зробити висновок про те, що культурні діячі Закарпаття XVIII – XIX століть, які писали твори латинською мовою, володіли нею на високому рівні. Закарпатська специфіка новолатинської мови проявилася на всіх чотирьох рівнях мовної структури. Спостерігаються відхилення від латини класичного періоду у морфологічній будові, лексикологічній системі, синтаксисі і особливо у фонетиці. Щодо системи вокалізму, то аналіз новолатинських текстів, писаних у Закарпатті в цей період, показує, що головними опозиціями, завдяки яким одна голосна фонема могла протиставлятися решті голосних, були рядність та піднесення, рідше лабіальність та часокількість. Окрім голосних, успадкованих із латинської мови попередніх періодів, у новолатинській мові XVIII-XIX століть функціонували фонemi, запозичені з фонологічної системи інших мов для передачі власних назв іншомовного походження.

Література

1. Вахек Й. Лингвистический словарь Пражской школы / Й. Вахек. – Москва, 1964. – 350 с.
2. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь / И.Х. Дворецкий. – Москва, 1976. – 1096 с.
3. Лучкай Михайло. Історія карпатських русинів (том III). Переклад з лат. Ю. М. Сака // Наук. зб. Музею української культури у Свиднику / Михайло Лучкай. – 1986 . – т.14, С.93-259
4. Лучкай Михайло. Історія карпатських русинів / Переклад з лат. А.М. Ігната та Ю.М.Сака // Михайло Лучкай. -1990. – т.16., С.29-256
5. Тронский И.М. Историческая грамматика латинского языка / И.М. Тронский. – Москва, 1960. – 278 с.
6. Хадрович Л., Гальди Л. Венгерско- русский словарь / Л.Хадрович, Л.Гальди – Будапешт, 1986. – 2728с.

Summary

Authors of the works written in Latin in the eighteenth and nineteenth centuries in Zakarpattia made use of vowels which belonged to the classical period of the Latin language. As for the peculiarities, they largely concern the rules of usage of vowels to denote specific sounds and sound combinations in words of more recent origin, especially in borrowings from the Slavic, Hungarian and Germanic languages.